

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáczai-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petítor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 80 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . 6 frt — kr.

Félévre . . 3 » — »

Negyedévre . 1 » 50 »

Egy hónapra — » 60 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . 8 frt — kr.

Félévre . . 4 » — »

Negyedévre . 2 frt — kr.

Egy hónapra — » 80 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre 10 frt — kr.

Félévre . . 5 » — »

Negyedévre . 2 » 50 »

Egy hónapra 1 » — »

Egyes szám ára 4 kr

Felhívás

Nagyvárad város katolikus polgáraihoz!

A »Pesti Hírlap« folyó évi 231. számában egy, hön szeretett főpásztorunk ellen intézett durva támadás jelent meg.

Mint hogy ezen közlemény minket katolikus polgárokat is legbensőbb vallásos érzelmeinkben mélyen megsértett; ezért számos előkelő katolikus polgár megbizásából N.-Várad város összes katolikus polgárait fölkérjük, hogy a

folyó évi szeptember hó 1-én (Vasárnap)

dél előtt 11 órakor

a „Sas“ vendéglő nagytermében

tartandó

gyűlésen

minél számosabban jelenjenek meg, hogy ezen durva támadással szemben szeretett főpásztorunk iránti hódolatteljes ragaszkodásunknak kifejezést adjunk.

Kelt N.-Váradon, 1895. aug. 30.

A végrehajtó bizottság.

A béke követeli.

Nagyvárad biboros püspöke őfelsége a király születése napján mondott felköszöntőjében a hazafiság lelkes bajnokaként mutatta be magát s a többek között, amikor a nemzet hű fiait előtt az egyetértés szükségességét hangoztatta, így szólott:

»Van egy dicső, egy magasztos lelkű fejedelmünk, ennek is jelmondata: Viribus unitis! Jelmondata felséges Urunknak, de nemzetünkre nézve életkérdés. Talizmán — melyet féltékenyen kell őriznünk; Phárosz, mely megvilágítja az ösvényt, melyen járnunk kell; de mindig egy nagy kérdőjel, melyre a nemzetnek kell megadni a feleletet.

Egység, mely a szellemeket és sziveket vallás, nemzetiség és politikai nézetkülömbőség nélkül e hazának szeretetében összefoglalja; — egység, mely a kölcsönös jogtiszteletben keresi a békés fejlődések garanciáit, hogy kövesse mindenki meggyőződését, de becsülje a másét is, birjon mindenki véleményének bátorságával, de tisztelje a másnak véleményét.

A biboros főpap a felzúdult kedélyekre a béke enyhítő olaját öntötte ezen beszédében, a szabad véleménynyilvánítás fenségével mutatott arra rá, hogy hazánkat csak az egyetértés tarthatja fent.

Ezen nyilatkozatot épen most, amikor vannak, kik az ellenzéki állásfoglalást egészen a késekig akarják kiélesíteni, kötelessége volt minden szabadon gondolkozó főnek őszinte örömmel fogadni.

Azok közzé tartozom én is, kik egyéniségük parányával a béke nagy épületét fölépíteni törekednek.

Épen ezen okból meglepett a Pesti Hírlapnak megyés biboros püspökünk ellen irányuló támadása.

A politikai irányt ezen »karczolatok«-tól elvonni nem lehet, hiszen írója törekszik, amint ő mondja, a mai korszak szereplő alakjait leleplezni.

És ekkor épen a békét hirdető ama

főpappal kezdi, aki áldó kezeivel a hazafias irányra mutatott.

Az általa mutatott irány nemcsak másoknak hanem nekünk is ki van jelölve; nem az van az ő nyilatkozatában, hogy a fentebb idézettek csak másoknak kell követniök, de az, hogy kövessük mi is.

A mult vizsálya nem tették hatalmassá nemzetünket, a jelen vizsálya csak gyöngítik azt, ha tehát a mindenki részére követelt mások meggyőződésének tisztelben tartása csak a biboros püspökünk pártkövetőinek volna kötelességébe téve s nem egyuttal nekünk is, ama különös helyzetbe jutnánk, hogy a jogtiszteletet csak az egyik félnek kötelességébe rónánk és másik félnek nem.

A »Pesti Hírlap« minősithetlen támadása tehát nem áll érdekünkben nekünk, kik az egyházpolitikai kérdésekben őszintén nyilatkozánk a kormány javaslatai mellett.

De sőt az ilyen eszközt el kell utasítanunk magunktól, el kell utasítanunk a kormánytól, melynek fegyverével hirdetik, és rá kell mutatnunk a forrásra, ahonnan keletkeztek és nem elegendő, hogy csak magunk között mondogassuk ezt, hanem hirdetniünk kell nyiltan, hogy megtagadunk vele minden érdek avagy más fajta közösséget.

Nem megalázkodás ez, hanem a felémelt főnek őszinte gondolkozása és nyilt vallomása a szájnak, mely a szabadelvű gondolkozást hirdeti nyiltan, őszintén, szabadon.

Nem először nyilatkozom így.

Jó avagy rossz-e felfogásom, azt megítélni mások dolga, de azt mindenki megvallhatja, hogy volt elegendő bátorságom megmondani véleményemet minden irányban.

Volt idő, amikor a budapesti tüntetés korszakában Nagyváradon szándékba vett ellentüntetés ellen a nyilvánosság terén felszólaltam, mert kor- és időszerűtlennek tartottam azt.

Azonban ma épen az ellenkező irányban szólalok fel.

A »Pesti Hirlap« minősíthetetlen támadását félre tolva, szükségesnek tartom, hogy papi fejedelmünk irányában mi, katolikusok, főleg azok, kik az egyházpoltikai kérdésekben vele egyet nem értünk, mutassuk ki, hogy fentebb ismertett, békét lehelő szavait, eszméit, magasztos elveit ismerjük, nemcsak, de sőt eme tényleg valósítandó munkájában támogatjuk.

Nem kötelességünk-e nekünk megmutatni azt, hogy kicsinyeskedő vádaskodások és rágalmaszra hajló irányok nem hatnak reánk, hanem becsülni, tisztelni tudjuk azt az embert, ki magas méltóságának egész hatalmával törekszik ellensúlyozni azokat, kik az egyenlenségnek, a viszálynak nemcsak magvait szórják, hanem a béke nagy tárházát felgyújtani törekednek.

Dús László.

A jövő évi költségvetés.

Félhivatalosan jelentették már, hogy Lukács László pénzügyminiszter közvetlenül az országgyűlés megnyitása után beterjeszti az 1896-iki költségvetést és egyszerre mind megtartja a rendes évi finánc-expozé. Az exposé két főrészből fog állani. Az első rész az ezidei állampénztári bevételek hanyatlását igyekszik majd megtegnéni és főként a kedvezőtlen viszonyokat állítja oda a hanyatlás okául, különös súlyt helyezve az előirányzat reálitásának megvédésére, a mi homlokegyenest ellentmondó tényekkel szemben bizonyára nehéz munka lesz. Az exposé második része a valutarendezés ügyét fogja tárgyalni és mindenekelőtt az árszínvonal eltérését fogja örvendetes tényként konstatálni. A készfizetések felvételének időpontjáról azonban hallgatni fog a miniszter. Új dolgok igen gyér számban lesznek az exposéban, s csak a valutarendezés ügyében szükséges intézkedéseket fogja a miniszter

bejelenteni, melyek között egy új államkölesön és a bevont államjegyek pótlásának kérdése fognak szerepelni.

Az anyakönyvi felügyelők és anyakönyvvezetők levelezésének portómentessége.

A belügyminiszter rendeletet intézett a törvényhatóságokhoz, melyben értesíti őket, hogy a kereskedelmiügyi miniszter rendeletet bocsátott ki az összes posta- és táviróhivatalokhoz, melyben az állami anyakönyvvezetők és anyakönyvi felügyelők hivatalos leveleinek és postaküldeményeinek kezelését szabályozza.

E szabályozás szerint az állami anyakönyvvezetőknek és anyakönyvi felügyelőknek egymás közt, polgári és katonai hatóságokkal és hivatalokkal, valamint községi elöljáróságokkal váltott, továbbá portóköteles magánügyekhez címzett egyszerű és ajánlott hivatalos levelei, melyek a címoldalon a feladó anyakönyvvezető vagy felügyelő nevével és Hivatalból, illetve Hivatalból, közszolgálati ügyben portómentes záradékkal vannak ellátva, a magyar korona állam területén portómentesen kezelendők. Portómentesek továbbá az állami anyakönyvvezetőknek és anyakönyvi felügyelőknek egymás közt és portómentes hatóságokkal váltott pénz- és értéküldeményei (postautalványok is), valamint azon iromány és nyomtatvány stb. küldeményei is, melyek tartalmuknál fogva a levélpóston portómentességet élveznek s csak súlyuk miatt szállíthatnak a kocsipostával.

A müncheni katolikus nagygyűlés.

A Münchenben megtartott katolikus nagygyűléshez XIII. Leo pápa az alábbi pápai brevet intézte, melyet a gyűlés megnyitáskor felolvastak és a mely így hangzott:

Szeretett fiunk!

Üdv és apostoli áldás!

Mindig nagy örömmel fogadom a németországi katolikusoknak évenként rendezett nagygyűléseinek megtartásáról küldött tudósításokat. Mert azt tanítja a tapasztalás — és ezt nagy dicsőreteképpen említem fel — hogy ezek az évenkénti gyűlések kitűnően nagy hasznára váltak a kath. egyháznak, jelesen mind bensőbbé tevén népeteknek az apost. Szentszékekkel való együttélését és hatékonyan mozdítván elő Krisztus legszentebb vallásának felvirágzását.

Épen ezért ez alkalommal is kedvesen érintett bennünket abbéli tudósítások, hogy ez

idei 42. nagy gyűléseket Münchenben fogjátok megtartani, előre hódolatotokról biztosítván a Szentszéknek s az isteni kegyelmek zálogául apostoli áldásunkat kérvén ki tőlünk. Okunk van a ti buzgóságtoktól és törekvéseitektől a lehető legjobbakat reményelni. Mert nektek az a határozott szándéktok, hogy minden erőttel bevigyétek a nép szívébe. a mit Mi eneziklikáinkban megszabtam és kívánatosnak jelentettem ki.

Legfontosabb teendőitek közé sorozzátok fokozni az ifjúság nevelését, a munkás és közmüves egyleteket rendezni s a napi sajtó és a szépirodalom ügyét egy irányítani, hogy ezek az igazság és jog védelmének használhassanak. Ez ügyek tárgyalásához megnyervén a kedélyek összetartását, erőtök napról-napra fokozódni fog.

Velünk együtt tehát ti is biztosan remélhetitek, hogy gyülekezetek Isten segedelmével üdvös gyümölcsök gazdag tárházává válik. Az isteni kegyelmek közvetítésével s egyuttal hű szeretetünk bizonyossága képen kegyelmesen adjuk rád, szeretett fiunk s a nagygyűlést előkészítő bizottság többi jeles tagjaira, valamint a nagygyűlésen részt vevő összes hívekre a Mi apostoli áldásunkat.

Kelt Rómában, Sz.-Péternél, 1895. július 30-án

XIII. LEO pápa.

*

A katolikus gyűlés 28-iki ülésén Porsch a római pápa világi hatalmáról referált, mire indítványt fogadtak el, a mely a pápa területi fennhatóságának helyreállítására vonatkozik.

Hille (Berlin) a szociális kérdéstről tett jelentést. A földbirtokokkal való korlátlan uszora, valamint a gabona árának leszorítása és a tőzsdei üzérkedés ellen indítványokat fogadtak el.

Dietrich a keresztény művészetéről referált és protestált a modern műkiállítások ellen. A gyűlés a szentírásnak naturalisztikus művészi irány által való profanizálása ellen indítványokat fogadott el.

Orterer ajánlta a bizottságnak azt az indítványát, a mely püspökök által vezetett felsőbb intézetek felállítására irányul. Az indítványokat erre elfogadták, valamint Líbernek a katolikus sajtó támogatására vonatkozó javaslatát is.

*

A tegnapi előtti ülés folyamán az elnök meleg szavakban üdvözölte Zichy Nándor grófot, a katolikus érdekeknek nagy érdemű elő-

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Az orleansi szüz.

»Költő hazudj, de rajt ne fogjanak!« — mondja aranyos költőnk. — E rajta kapás különösen a történelmi tárgyú költői műveknél nagyon könnyen megcsúszhat, ha a költő a történelmi igazságot tárgya feldolgozásánál nem tartja szem előtt.

Igy járt a nagy német költő Schiller is.

A történelemből vette számos drámájának alapeszméjét, hőseit, de a történelmet egészen felforgatva adta elő, a jellemeket pedig elferdítve állította olvasói elé úgy, hogy a művelt osztályból sokakat e költői művek az igazsággal ellenkező történelmi ismeretekre vezettek.

Ilyen drámája Schillernek a többi között az »Orleansi szüz« cz. is.

A francia nemzeti mindig nagy tisztelettel és hálával emlékezik meg arról az egyszerű pásztor leánykáról, d'Arc Jankáról, ki a XV. században lezajlott nagy angol-francia háboruban Franciaország megmentője lett, s kit Orleans város ostrománál aratott fényes hadi sikereiről »Orleansi szüz« néven ismer a történelem.

Ez ifjú leánynak története nagy és merész tettekben gazdag, akárcsak a legbátrabb lovagé; s gyengéd, kedves és megindító, mint egy szent, Istennek szentelt szüzé. Élettörténete át meg át van hatva Isten éltető lehelletétől, kinek csodái úgy tűnnek elő belőle, mint esen-

des éjjel az égboltról — a ragyogó csillagok.

Ezt a csodálatos történetet több történetíró is, de különösen a költők eltorzították és a legnagyobb mértékben hamisították. Így Shakespeare »IV. Henrik« cz. drámájában; Voltaire pedig egyik róla írt könyvében.

Schiller ugyan a »dicsőség fényével« vette őt körül úgy, hogy »halhatatlanul fog tovább élni; de szerinte a »szüz« teremtette őt. Schiller »orleansi szüze« nem a történelemé, hanem képzeletének alakítása, amint ezt egyik levelében maga is bevallja.

Világossá feltüntetni ezt egy rövidke összehasonlítás a költés és a történet közt a Görres Guido által oly szépen megírt párhuzam alapján.

Schiller d'Arc Jankája egy gazdagnak gyermeke, a történelemé pedig egy szegény falusi emberé, ki született 1412-ben Domrenny nevű lotharingiai faluban: s a szegénynek e munkás, egyszerű leánya volt hivatva Franciaország megmentésére. — Schiller-nél már korán mint különös, bátor és merész leánya tűnik fel, a valóságban pedig a szülői háznál féltékeny, esendes, jámbor, barátságos gyermek volt ki csak később, a felülről jövő küldetés által nyerte a hősi bátorságot. A költő úgy tünteti őt föl, mint egy rideg, akarathatóságú eszközt egy magasabb kézben, szelidség és könyörület nélkül, mint az ellenség valóságos öldöklő — és halál — angyalát. Ellenben a történelem szerint Janka még a harcban is szelid volt, irtózza minden vérontástól úgy, hogy bírának

bátran felelhette: »Egy embert sem öltem meg.« —

A darabban a Montgomery-vel, a burgundi herceggel és a Sorel Agnessel való jelenetek történelmileg csak költöttek, ugyszintén a negyedik jelenettől kezdve kivétel nélkül minden költött, és Schiller d'Arc Jankája jellemének és cselekvésének a tovább fejlődése éles ellentétben áll a történelmével.

Schiller akkor meg éppen egészen elhagyta a történelmi alapot, mikor hősnőjét harcba viszi a földi szerelem és azon magasabb hivatása között, hogy mint tiszta szüz, a legfelsőbb Istennek legyen harczostnőjévé; és a szép Lionel által legyőzött. Később azonban büneért töredelem és bünbánat által eleget tétet vele, és a halálban teljes kibékülésre, s a megérdemelt korona elnyerésére juttattja.

Az orleansi szüznek Lionelhez való viszonya teljesen költött ép úgy, mint ezutóbbinak személye és neve is. Soha sem tártta ő fel szívét férfi iránt való szerelemre, hanem ellenkezőleg oly híven és tisztán tartotta meg önkényét tett fogadalmát, hogy még alakja és tekintete is tiszteletet és szent, hódolatot keltett mindenkiben, mint a kőrtársak állítják.

Ezzel Schiller az orleansi szüztől a szep-lőtelen tisztaság és a fogadalmához való hűség legszebb koronáját vette el, és más, hamis koronát tett fejére.

Még az sem történelmi, ahogyan Schiller a szüz halálát elő adja, mely szerint sebet kapott volna a csatában.

Aztán még távolról sem olyan mélyen tragikus és megindító ez, mint halálának a

erkölcsileg, anyagilag, támogatással, utbaigazítással, mert a maguk erejéből nem bírnak sorukon könnyíteni.

Mindezt, amit a kisgazdák- és kisiparosokra nézve imént elmondottunk, így fejezi ki a néppárt programja:

Követeljük, hogy a kisgazdák és kisiparosok hitelkérelmei, állami támogatás mellett létesítendő szövetkezeti és egyéb megfelelő intézmények útján kielégítést nyerjenek. Továbbá támogatni fogunk minden oly törekvést, melynek célja a mezőgazdasági és kisipari terményeknek kedvezőbb értékesítése.

NAPTÁR.

— Augusztus 31. —

Szombat, Róm. kath. Rajmund. Prót. Rajmund. Gör. kel. András auguszt. 19. Izr. S. Schoffim 11.
Nap két 4 óra 3 p., nyug. 6 óra 25 p. Hold kelte 5 óra 14 p. nyug. 0.28 perc.

Szept. 1. A nagyváradi és biharm. 1848—49-iki honvédegyesület közgyűlése d. e. 11 órakor a Bihar-megye székháza kistermében.
3. Biharvármegye közg. bizottságának ülése.
5. Nagyvárad város közigazgatási bizottságának ülése d. u. 3 órakor.
7—9. A polgári lövész-egylet szabad díjlövészete.
12. Nagyvárad város közgyűlése d. u. 3 órakor.
15. Iványi Ödön sírkövének ünnepélyes leleplezése d. e. 11 órakor.
18. Biharvármegye évnegyedes közgyűlése d. e. 9 órakor.
22. A nagyváradi iparos ifjak egyletének szüreti mulatsága a Fekete Sas termében.
Október 7. Katonai lóvászár Nagy-Szalontán.
9. Katonai lóvászár Nagyváradon.
11. Katonai lóvászár Székelyhídon.
12. Katonai lóvászár Er-Mihályfalván.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonnenwirth-féle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss cégnél Kishid-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piacz,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,
Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca,
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadhatók.

* **A nagyváradi kath. nagygyűlés.** Lapunk más helyén közöljük a vasárnap megtartandó kath. nagygyűlésre vonatkozó felhívást, itt csak azt említjük meg, hogy az előkészítő bizottság elnöke: Serényi Gusztáv nyug. rendőrkapitány tegnap szóbelileg már bejelentette a rendőrségnél a gyűlés megtartásának helyét, idejét és a rendőrhatalóság Papolczy Ferencz alkalmatosságot küldte ki a rend fentartására. Katholikus polgártársaink sorakoztatottak, és jelenjének meg minél számosabban vasárnap délelőtt 11 órakor a »Fekete Sas« szálloda nagytermében!

* **Uj pápai kamarás.** XIII. Leo pápa udvari káplánját, gróf Vay Pétert lapunk illusztris munkatársát pápai kamarássá nevezte ki. A fiatal gróf kedvence a pápának s rendszerint általa informáltatja magát a magyar egyházi ügyekről. Gróf Vay különben általában grata persona a vatikáni körökben, a kire a legszebb jövő vár és hogy mielőbb elérje, szívből kívánjuk.

* **Az igazságügyminiszter Nagyváradon.** Erdély Sándor m. kir. igazságügyminiszter tegnapelőtt éjjel fivére: Endre látogatására városunkba érkezett.

* **Oráció Schlauch bibornok mellett.** A N. U. megemlékezve a nagyváradi katolikus nagy gyűlésről következőket írja:

Oráció Schlauch bibornok mellett. A kormányhoz közel álló lapok egyike, melynek főszerkesztője báró Bánffy Dezső miniszterelnök egy suttymban megtartott erdélyi képviselőválasztáson sikeresen becsempészte a parlamentbe, valószínűleg a kormány megbízásából, úgy igyekezik lecsendesíteni a felzavart felekezeti viharokat, hogy burkolt szavakban, alattomos cenzúrákkal, ravasz körülírásokkal olyan vádakot emel a katolikus klerus már meghalt nagyjai és jelenleg élő egyes főpásztorai ellen, melyeknek világos célzata: meghurcolása annak az öltönynek, melyet utóvégre is az ország legnagyobb egyházának papjai viselnek. Illetnék Magyarország bármely felekezetének papjait ily támadással, sőt illetnének ilyennel bármely társadalmi osztályt, félhaborodással nyilatkoznának a politikai küzdelem ilyen fegyvereiről. Ámde nem akarunk most erről szólni és egyáltalán meg sem emlékeznünk erről az irodalmárságról, ha tudomást nem kellene vennünk Nagyvárad város előkelő polgárainak azon elhatározásáról, melynek egy mai napon tartott értekezletükön azzal adtak kifejezést, hogy azon minősíthetetlen támadásokkal szemben, melyeket a fent körülírt lap Schlauch Lőrincz nagyváradi püspök és bibornok személye ellen is intézett, állást foglalnak.

* **A nagyváradi honvédség köréből.** Pókay János, altábornagy, kerületi parancsnok tegnap reggel a gyakorlótéren csak rövid szemlét tartott a legénység felett, ma azonban újra jelen lesz a gyakorlótéren és hosszabb ideig fogja végig nézni a manővert. Tegnap tiszteletere a Széchenyi-szállodában hivatalos ebéd volt, melyen Blaschke Ernő es. és kir. őrnagy és az összes honvédtisztek vettek részt. Ma újra együtt ebédel a tisztkarral és este tovább utazik a hivatalos körútra. — Virányi Győző nagyváradi ezredparancsnok tegnap hivatalos ügyben Debreczenbe utazott: távolléte alatt Blaschke őrnagy az állomásparancsnoksági és Nagy Győző őrnagy az ezredparancsnoksági teendőket helyettesíti. — Honvédeink nem vesznek részt a királygyakorlatokon, de azért nekik is lesz pár nehéz napjuk. Ugyanis szeptember 10—12 körül H. K. Kovácsi vidékein három napra terjedő táborozási gyakorlatot fognak tartani, mely szintén elég fáradságos szokott lenni. A tartalékosok leszerelése csak szeptember 22-én lesz.

* **Báró Hirsch a hercegprimásnál.** Báró Hirsch Mór, a híres párisi milliomas és világszerte ismert emberbarát a napokban Karlsbadból nejevel Ó-Gyallára utazott s ott megtekintette ujonnan épített vadászkastélyát. Hirsch bárónak ezen a vidéken terjedelmes birtokai vannak, s míg azokat megszemléli, a hercegprimás vendége, akinek bajsai kastélyában lakik állandóan. A báró Budapesten meglátogatta Vaszary Kólos hercegprimást, hogy köszönetet mondjon neki a szives vendéglátásért.

* **Puskaporrobbanás a Szent-László-téren.** Csütörtökön délután három óra tájban Fazekas Béla 17. éves asztalos-tanoncz a Szt.-László-téren elszórt puskapor robbanásától arczán sérüléseket szenvedett és az irtalmasok kórházába szállították. Hogy került a robbanó anyag az utcára, azt a rendőri vizsgálat fogja kideríteni.

* **Göndöcs Benedek siremléke.** Boldogult Göndöcs Benedek siremlékét a közelmúlt napokban állították fel a gyulai Szentkereszt temetőben. A 3 méter magas boros-sebesi veres márványból készült diszes siremlék pyramis alakú keresztben végződik s a következő felirat van rávéve: „Itt nyugszik Istenben boldogult Göndöcs Benedek, püszta-szeri apát, gyulai lelkész. Szül. 1824. január 24. Meghalt 1894. január 4. Áldás emlékére. Emeltette volt gyámjának gróf Wenckheim Frigyesné.“ A feledhetetlen apát és kiváló emberbarát sírját vörös márvány koszorúval és diszes vasrács szegélyezik s dísznövényekkel fogják beültetni.

* **A dobresti vasuti katasztrófa.** Élénk emlékezetében van még az olvasóközönségnek az a vasuti szerencsétlenség, mely a dobresti faipar vállalat vidaréti iparvágányán történt, s melynek három ember élete esett áldozatul. A bűnügyi vizsgálat során — írja levelezőnk — a bíróság újabb helyszíni szemlét rendelt el és kedden dr. Bulovszky József kir. ügyész, Várnai Soma, m.-esékei kir. aljárásbíró, May Sándor államépítészeti mérnök és Tol-

na y Lajos nagyváradi vasuti fűtőházi főnök utaztak ki Dobrestre, hogy a helyszínén a még szükséges adatokat megállapítsák. A bizottság konstataciója, hogy nem kisiklás, hanem kivétel okozta a katasztrófát. A szakértők véleménye szerint a kivétel onnan származhatott, hogy a mozdonyvezető hirtelen alkalmazta az ellengőzt és a két ellentétes erő kidobta a kocsiat a sinekről. A pályát teljesen forgalomképesnek nyilvánították a bírósági szakértők is. A mozdony- és vonatvezető még mindig vizsgálati fogságban van. A bírósági kiküldöttek szerdán utaztak haza.

* **Kossuth Ferencz politikai körúton.** Kossuth Ferencz — mint értesülünk — Olaszországból való hazaérkezése után a függetlenségi párt szervezése céljából politikai körútra indul. Legelőször a bárán di választókerületet keresi fel. Szeptember 23—26-ika közti időben Derecskére, onnét pedig Báránra utazik, mindkét helyen nyilatkozva a politikai helyzetről és a kettészakadt függetlenségi párt ügyeiről.

* **Kinevezések.** Dr. Beöthy László Biharvármegye főispánja Ravazdy Barnabás végzett ker. akadémiai hallgatót Biharvármegye közigazgatási hivatalához, III. oszt. ír-nokká; továbbá Dr. Grósz Ignác zsákai körorvost nagyszalontai járás orvossá nevezte ki.

* **Gyilkossággal vádolt anyakönyvezető.** Domján Gyula, Darány község jegyzője — mint már megírtuk — azzal a súlyos váddal van terhelve, hogy Palotai ugyancsak domjáni községi éjjeli őrt meggyilkolta, jelenleg a kaposvári királyi ügyészség börtönében van vizsgálati fogságban. Mint lapunknak jelentik, Domján jegyző urat a börtönben érte az a megiszteltetés, hogy Perekel Dezső belügyminiszter kinevezte anyakönyvezetőnek, megbízván egyúttal őt a házasságkötések körüli teendők végzésével is. Ha tehát a jó darányiak házasodni akarnak, akkor október elseje után Kaposvárra kell fáradniok, ha ugyan nincs gondoskodva Domján ur helyettesítéséről, aki tényleg most mélyen akadályozva van anyakönyvezetői tisztje teljesítésében.

* **A vármegye költségvetése.** Biharvármegye 1896. évi költségvetése tizenöt napi közszemlére van kitéve a kiadóhivatalban, ahol az bárki által megtekinthető.

* **Vasuti szerencsétlenség Szerbiában.** Mint Belgrádból táviratozzák, Rakovicza bucsujáró hely közelében tegnap este nagy vasuti szerencsétlenség történt, melyet az okozott, hogy a közönség tömegesen tódult a keleti expresszvonat felé, hogy azon térjen vissza Belgrádba. A keleti expresszvonat, mely Rakoviczán meg sem áll, örült gyorsasággal rohogott keresztül az állomáson. Három ember szörnyen halt és három súlyosan megsebesült és aligha fog élelben maradni. Könynyebb sebesülés roppant nagy számban történt és a megsérültek jobbára kezüket, lábukat törték ki. Egy csendőr is meghalt, a ki a közönséget a vágányoktól akarta visszahívni és így hivatásának esett áldozatul. A vizsgálatot megindították. A keleti expresszvonat vezetőjét, Pospischill Jánost terheli a vád, hogy nem ügyelve a sokadalomra, a rendes gyorsasággal rohogott a vonattal Rakoviczán át.

* **Talált női hulla.** Bojt község határában folyó hó 22-én a tengeri között egy foszlásnak indult női hullát találtak. A vizsgálat során kiderült, hogy az illető nőt Szemora Sárának hívják, s hogy öngyilkosságot követett el.

* **A családja.** Dumas Sándor (pére) ereiben nagyatyja révén tudvalevőleg fekete vér is folyt. Egy este Dumas nagy társaságban volt, ahol irodalomról és művészetről beszéltek. A nagy író ép egy barátjával csevegett, amikor egy fiatal gavallér hozzá lép és így szól:

— Boesánat, ön Dumas ur?
— Szolgálatára.
— Engedje meg, — igaz, hogy apja mulatt volt?
— Ugy van.

— Ah! Akkor nagyapja néger lehetett?
— Igen, uram.
— Es ősapja?
— Majom volt, uram. Az én családfám ott kezdődik, ahol az öné végződik.

* **A katonai elhelyezés és fertőző betegségek.** A belügyminiszter körrendeletet intézett a törvényhatóságokhoz, hogy ezek a kerületükön levő összes községeket utasítsák arra, hogy ha azok valamelyikében katonai elhelyezés előtt fertőző betegség ütne ki, erről a katonai igazgatóság a betegség elterjedésének közlésével idejekorán értesítést nyerjen, nehogy a katonaság ragályos betegséggel fertőzött községben szállásoltassék el.

* **Temetés.** Megható részvét mellett helyezték örök nyugalomra a korán elhunyt ifjú **Maksa György** hült tetemeit. A törvényszék épületének tágas udvara, a hol a temetés végeztetett, megtelt előkelő közönséggel. A törvényszék hivatalnokai kara teljes számban jelen volt **Gyalokay Lajos** elnökkel. A gyászszertartást **Tóth József** segédlelkész végezte; előbb lendületes szép imát mondott, majd megható gyászbeszédében emlékezett meg a család az utóbbi időben ért sok csapásról. A szép beszéd könnyeket fakasztott a hallgatóság szeméből. A koporsót elborították a szebnél-szebb koszorúk. A debreczeni pályatársai szépen lerótták kegyeletüket az elhunyt ifjú emléké iránt. Az összes nevében **Bór Kálmán** debreczeni könyvkötő díszes koszorút helyezett a ravatalra. A koszorufeliratok a következők voltak:

A jó gyermek és testvérnek — Szerető apja és testvérei.

A legjobb testvérnek — Andor és gyermekei.

A legjobb rokonnak — Csörsz András és családja.

A legjobb barátoknak — Lövy Márton és neje.

A szerény társaság — Felejthetetlen barátunknak.

Felejthetetlen szaktársunknak — A Lövy könyvköltészet személyzete.

Szerető jó barátoknak — Schmidt Gyula és neje.

A jó barátoknak és pályatársnak — A debreczeni könyvkötők és még sok koszoru szalag nélkül.

A díszes temetést Weiszlovits Adolf és fia temetkezési intézete rendezte.

* **Holttest a kutban.** Rejtélyes eset tartja igazgatóságban és egyúttal felháborodásban Kolozsvár város közönségét. A belvárosban a Trenesén-téren van egy régi, rozoga kut, amelyet a városi hatóság, noha már gyakran figyelmeztették rá, hogy fűdje be, állandóan nyitva tart. Ebben a kutban ma egy 12—13 éves fiúcska holttestét találták meg. A gyermek holttestét esigákkal és kötelekkel kihúzták a kutból. Eddig nem merült fel semmi gyanu ok, amiből következtetni lehetne, hogy a gyermek büntetlenül esett áldozatul s ezért általános a felháborodás a város-gazda hanyagságáért.

* **Ováció.** Róza napja alkalmából kellems meglepetésben részesítette a honvéd tisztikar **Virányi Alezredes** nejét. Egy gyönyörű virágcsokrot nyújtottak át neki szép beszéd kíséretében, mire az alezredesné meleg hangon válaszolt.

* **Női harez a kispiacon.** Nagy esődület idézett elő tegnap a nagyvárad-i vásártéren két asszony verekedése. Egy rucza miatt kaptak hajba és egymásról letépték a ruhát. A neki hevült **B. F.** és **M. S.** nevű asszonyokat csak nagy nehezen tudta a rendőr szétválasztani. A hareznak a rendőrbíró előtt lesz folytatása, mert feljelentették őket a kihágás miatt.

* **Villamos kivégzések.** Az amerikai villamos kivégzések még mindig nem sikerülnek, egymásra érkeznek a hírek, hogy a delikvens sokáig kinlódott a villamos áram alatt. **D'Arsonval**, az elektrotechnika egyik mestere, most egy szaklapban mutatja ki, hogy a kivégzéseknél eddig használt 1500 voltos áram elégtelen. Nemrég történt — mondja **D'Arsonval**, — hogy egy gyárban az egyik munkás oly villamos sodronyt fogott meg, melynek érintésekor 3000 voltos áram járta át testét. A fiatal ember összerogyott, de nem halt meg; másfél órai élesztés után magához tért. Ha ily óriás áram se tud embert ölni, a villamos kivégzés problematikus dolog marad.

* **A vasúti sorsa.** Tegnap reggel 9 óra tájban ismét szerencsétlenség történt a nagyvárad-i pályaudvaron. **Barna Miklós**, **Ricza János** és **Heiser Lőrincz** napszamosok a teletit gyárban talpfarakással foglalkoztak, miközben egy darab Heisernek ketté törte a lábát. Heiser Lőrincz bárándi illetőségű 56 éves, kinek hat kis gyermeke van. A sérültet azonnal a Biharmegyei kórházba szállították. A rendőri vizsgálat adatai szerint a szerencsétlenség Heiser vigyázatlansága folytán történt.

* **Sokat prüsszent, ha tubákol.** **Makk László**, derecskei segédjegyző — mint lapunknak írják — nagyobb összeggel megkárosítva principálissát és a község pénztárát, ismeretlen helyre megszökött. — A szolgabíróság kiállította a szökevény után a nyomozó levelet, melynek egyik passusa így hangzik: „különös ismertető jele: sokat prüsszent, ha tubákol.”

* **Ellopott vagyon.** A nagyvárad-i ipartestület ifjusága szállóján tegnap különös lopási eset történt. **Basiszta János** gépészlakatos segéd, mikor megérkezett, a szállótulajdonosnak átadta megőrzés végett a kofferjét, melyet ismeretlen tettes bóröstől-szöröstől elemelt. A káros 50 forint erejéig panasolta be özv. **Eizenmannét**, mert ennyire értékeli kárát. A rendőrség vizsgálatot indított és a tettest nyomozza.

* **Ritka kor.** A nagy-kikindai járásbíróság előtt, mint felperes szerepelt e hó 28-án **Juhász Erzsébet**, egyházaskéri asszony. Mikor megkérdezték, hogy hány éves, így felelt:

— Csak kilenczvenhat.

Erre aztán a bőbeszédű asszony elmondta, hogy a vasútól is gyalog jött be, továbbá, hogy egész rokonsága szintén szép kort ért el. Testvére 101 éves s még minden reggel kihajítja a veres borjút a legelőre, anyja 108 éves volt, atyja 100 éves korában halt meg, nagyapja pedig 115 évet élt. A 96 éves asszony különben a saját, 60 éves fiát perelte be valami adósság miatt.

* **A rendőri krónika hőse.** Ki lehetne más, mint **Fánye Tódor**, akit csak tegnap bocsátott el a bíróság, mert csak gyanúsították az ugynevezett »rajzolás« mesterségével és már egy pár óra mulva ismét ott állott a rendőrbiztos előtt. Egy baka panaszkodott, hogy négy forint erejéig megbrennolta, amint azt a **Fánye** nyelvén lehet kifejezni. Természetes, hogy **Fánye** tagad újra és a nála talált két forintról is érdekes mesét tudott rögtönözni. Eladta volna a nadrágszíját 15 krajczárért és azzal a kis pénzzel »nóblit« játszott a Rhédey-kertben. A szerenese kedvezett és onnan van kerekszám két flórese. A mesét megint nem hitték el neki, újra átkísérik a bírósághoz és onnan valószínűleg ismét eleresztik, mert hát **Fánye** okos gyerekek, nem igen szokott tanukat vinni magával, ha rossz fát akar tenni a tűzre.

* **A szőlőtolvajok.** Lapunk tegnapi számának újdonságrovatában »Szőlőlopás« című hírlünkben tévesen volt közölve, hogy a polgármester szőlőjében garázdálkodott szőlőtolvajok egyike a rendőrségről megszökött. — Rektifikáljuk e sorokat, mert az írásnak lehet, hogy volt ilyen szándékában azonban azt még végrehajtani sem kísérelte meg, hanem ül a hüvösön.

TANÜGY.

A kereskedelmi akadémiák új szervezete.

A kultuszminiszter belátván, hogy a kereskedelmi akadémiák és az ezekkel egyrangú középkereskedelmi iskolák nem felelnek meg rendeltetésüknek, a kereskedelmi miniszterrel egyetértésben új szervezetet adott ez iskoláknak. Az új tervvel egyidejűleg az iskolák címe is megváltozik. Az eddigi keres-

kedelmi akadémiák és kereskedelmi középiskolák hivatalos neve »felső kereskedelmi iskola« lesz.

A kereskedelmi iskolák fölött eddig a tanfelügyelők gyakorolták a felügyeletet; ezentúl külön főigazgatók fogják az ellenőrzést gyakorolni. Addig is, míg a miniszter a főigazgatókat szervezi, a felső kereskedelmi iskolák a miniszter közvetlen felügyelete alatt fognak állani.

Az új szervezet III. részét képező tantervet a következő módon fogják életbe léptetni. Az 1895—6-iki iskolaévben a felső osztályban járó tanulók bevégezzik tanulmányaikat a régi tanterv szerint; az alsó osztályban pedig a tanítás egészen az új tanterv szerint vezetendő. Ugyanebben a tanévben a középső osztály számára minden iskola a saját viszonyainak megfelelően oly átmeneti tantervet állapít meg, melynek követése mellett lehetővé lesz, hogy a jövő iskolai évben már a felső osztályban is az új tanterv szerint folyjon a tanítás.

Az 1896—7-iki iskolai évtől kezdődőleg mind a három osztályban az új tanterv követendő. Az új szervezetet szeptember elsején fogják életbe léptetni.

Értesítés.

A nagyvárad-olasz közési elemi fiúiskola 1—4 osztályaiba az 1895—6. tanévre beiratások szeptember 1-től 6-ig d. e. 8—11 d. u. 3—5 óráig a 4. osztály tantermében eszközöltetnek. Tandij egy évre 4 frt, melynek fele s a 25 krt tevő könyvtári díj előre fizetendő. Szegénységi bizonyítványt bírók tandijmentesek. Felvételi és pótvizsgálatok fenn jelzett napokon, előre jelentkezés után 11—12 óráig tartatnak. Magán vizsgálatok szeptember 6-án és 7-én d. e. 8—12, d. u. 3—6-ig tartatnak. Kérhetnek a szülők vagy gyámok a gyermekekkel úgy a beiratáskor, mint vizsgálatra jelentkezéskor megjelenni.

Nagyvárad, 1895. augusztus 30.

Eszenyi Sándor,

igazgató.

Értesítés.

A nagyvárad-újvárosi közs. el. leányiskolában a beiratások szept. 2-től 5-ig naponként d. e. 8—11, d. u. 3—5-ig eszközöltetnek. A beiratási és tandij egész évre 4 frt 40 kr., melynek fele a beiratáskor, a másik fele febr. 1-én fizetendő.

Az I. osztályba jelentkező tanulók betöltött 6 éves korukat igazolni tartoznak.

Minden tanuló köteles himnlóoltási bizonyítványát bemutatni.

Szülők vagy felnőttek kísérete nélkül megjelent gyermekek nem iratnak be.

Beiratási idő túljelentkező szegény tanulók sem könyv sem ruha segélyben nem részesülnek,

A javító és pótvizsgálatok a beirási napok délelőttjén a magánvizsgálatok szept. 6. és 7-én tartatnak meg.

A rendes tanítás szept. 9-én kezdődik.

Nagyvárad, 1895. aug. 29.

Az igazgatóság.

Beiratás.

A nagyvárad-váralja s csillagvárosi közs. elemi fiú, elemi leány, valamint az ismétlődő leány-iskolákban az 1895—6-ik tanévi beiratások f. évi szeptember 1-től 5-ikéig naponként délelőtt 8—11, délután 3—5 óráig az illető tanintézetek helyiségében eszközöltetnek.

A felvételi, javító és pótvizsgálatok ugyanazon napokon délelőtt 11—12-ig tartatnak.

A magánvizsgálatok 6-án és 7-én fognak megtartatni délelőtt 8—12-ig, délután 3—6-ig.

A rendes tanítás szeptember 9-én veszi kezdetét.

Tandij egész évre 4 frt, a beiratási díj 40 kr. A tandij fele és a beiratási díj azonnal fizetendő, a tandij másik fele febr. hó 1-én. Az ismétlődő iskolások csak 15 kr. beiratási díj-

jat fizetnek. Az ismétlődő iskolában a tanítás hetenként kétszer, csütörtökön és szombaton délután 2-től 4-ig tartatik.

A beirandó növendékek újra oltási, az első osztályokba beirandók pedig keresztlevelet, illetve születési bizonyítványt felmutatni tartoznak.

Az igen t. szülők kéretnek, hogy gyermekeiket a beiratáshoz elkísérni sziveskedjenek. Nagy-Várad, 1895. aug. 29-én.

Az igazgatóság.

A közönség köréből.*

Igen tisztelt szerkesztőség!

Becsés lapjának augusztus hó 27-iki számában két rendbeli, föl nem tehetem, hogy roszakaratu, de tulságosan kiszinezett — újdonsági hír jelent meg a biharfüredi fürdőre vonatkozólag. Épen ezért, hogy kényszerítve érzem magam a közölt újdonsági híreket igazi értékükre szállítani le, annyival is inkább, mert magam is az utóbbi napokig fürdővendég voltam Biharfüreden és épen nem helyeselhetem, hogy Biharfüredről, melyet az anyagi haszontól teljesen ment emberbaráti szeretet tett kiváló üdülőhelyé, csupa »jux«-ból álhírek közöltessenek.

Ami az újdonsági híreket »Hógulyázás egy fürdőben« és »telefon a vadállatoknak« illeti; megjegyzem, hogy a biharfüredi szezonnak még nincs vége, mert a szezon szeptember hó 15-éig tart. Még a mult héten is voltak fenn tisztességes számú vendégek és positive tudom, hogy e hét elején sokan szándékoztak felmenni Vaskóhról és Belényesről.

Ami az időjárást illeti, Nagyváradról ott volt vendégekkel is betudnám bizonyítani, hogy oly pompás időjárás, mint ez évadban, még alig volt Biharfüreden. Eső és hideg csak pár napig volt, de akkor sem lehetett hógulyázni, mint azt az újdonságok írója állítja.

Ha a riporternek az volt a célja, hogy a szezon bevégettnek deklarálván, az esetleg még felmenni óhajtókat elriassa, így tudtára adom, hogy fenn most igen szép idő van, és hogy különben is Biharfüredet nem anyagi spekuláció, hanem a szeretet létesítette.

Ami a telefont illeti, nem áll az, hogy Budapestről specialista jött volna le, arra szükség nem volt.

Ha esetleg az országos vihar meg nem rongálja a drótokat, úgy már rég lehetett volna telefonozni.

Egyébiránt se a vihar, se pedig az, hogy mikor legyen készen a telefon, az újdonságok írójától nem függ.

Maga a telefon nem vadállatoknak készült mint azt az újdonságíró mulattatólag mondja, hanem igenis első sorban, erdészeti, közigazgatási s zempontból és ezen célnak a telefon akkor is tökéletesen megfelelt volna, — ha később lett volna készen.

Ami a másodlagos cél illeti, a telefont a vendégek is használatba vehetik, kikre nézve előnyös jótétemény, hogy Biharfüredről aránylag rövid idő alatt bárhová is küldhetnek tudósítást és kaphatnak azt.

Végül, hogy minden további képzelődésnek véget vessek, kijelentem, hogy a telefon már készen van, különben sikerült és már mult vasárnap telefonozhattunk Belényesről Biharfüredre, s a szavakat a lehető legtisztábban lehet megérteni. — Ennyit az igazság érdekében:

Egy volt biharfüredi fürdővendég.

* Lapunk tegnapi számából térszűke miatt kimaradt.

E G Y L E T.

A pozsonyi katolikus kör tegnapelőtt este 6 órakor tartotta Szandt Ödön városi plébános elnöke alatt alakuló gyűlését a primási palotában. Mint tudósítónk írja, elnökül Oitocska Károly ügyvéd, alelnökül Szandt Ödön plébános és Durvai Antal lettek megválasztva. Különös, hogy a kör alakuló gyűléséhez a sajtó nem volt meghíva. A kör megalakításával tehát Pozsonyban is meg fog kez-

dődni a katolikus agitáció, a melynek előreláthatólag jelentékeny befolyása lesz a választásokra.

Igazságszolgáltatás.

— **Izsák Mayer, vagy az albörtönőr.** Emlékezik még az olvasóközönség azon tagadhatatlanul ügyesen keresztültvitt csalásra, melyet Izsák Mayer elkövetett azáltal, hogy börtönőr köpenyegbe bujva Feldheim Izraelnél 600 forintot, Edelmann Márknétől 5 frtot esalt ki. Mandel Ferenc rendőrbiztos tartóztatta le a Zöldfa-utcán. Tegnaptartották meg a végtárgyalást. A törvényszék következőleg alakult meg. Elnök Millye Gyula, szavazóbirák: K. Nagy Sándor, Gram Sándor; jegyző: Mikó Gyula. Ügyész: Korn Lajos, védők: Szokolay Tamás és dr. Weiszberger Lipót. A tárgyalás késő estig tartott. Elmondták a vád- és védbeszédeket, de ítéletet csak ma fog hozni a törvényszék. Érdekes, hogy Orosz Gábor és neje, kik mint büntársak állanak a bíróság előtt, konokul tagadnak. Izsák Mayer töreklően beismer mindent, de miután károsok nem kívánják tettesek meg büntetését, nincs kizárva, hogy vádlottakat felmentik.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szombat: *Az orleausi szüz.* Tóvölgyi Margit jutalomjátéka.

Vasárnap: d. u. *Koldusdiák.* este: *Az igmándi kis pap.* népszínmű itt először.

A három testőr.

(bohózat, írta: Herczeg Ferencz.)

Az este kisszámú közönség előtt adtak egy jó basszadarabot, mely eddigelé mindig telt házat csinált; de nem is árt manapság sokszor ismételni az ily irány műveket, mert e közönség vigadva tanulja megvetni az anynyire elharapódzott párbaj mániát, mely körunkban egész a neveltségig lejátszotta magát és tőle a társadalom még sem tud szabadulni elannyira, hogy e sötét bűn nap után egyre szedi áldozatait megboszulatlannal.

Az előadás ensemble-ja fényesen sikerült; a szerep kiosztás a régi volt s a szereplők kedvvel, tüzzel játszottak Delli Emma, Rónaszéki, Benedek, Ligeti voltak az est hősei, kik főszerepeiket a tőlük már megszokott ügyességgel adták. Szendrei és Tompa valóságos »genre«-alakítást mutattak. Hogy a Bács (plébános) szerepének anyagában alaki ellenmondás van, az a szerző lélektani hibája, a miről ő nem tehet, eljátszotta úgy amint van jó felfogással, rutinnal. A többi szereplők is igyekeztek a többi nyomában ügyes játékkal egy vigestét szerezni a jelenvolt közönségnek. (A.—)

Tóvölgyi Margit jutalomjátéka.

Városszerte a legszebb érdeklődés nyilvánul Tóvölgyi Margitnak mai jutalomjátéka iránt, melyben a jutalmazandón kívül a főbb szerepeket Tompa, Gáll, Balassa, Rónaszékyné, Bács, Bácsné és Déri fogják játszani.

Schiller »Orleausi szüz« ez. remekművének előadására a legnagyobb ambícióval készült a drámai személyzet.

A jegyek nagyrésztét már tegnap elvitték.

Műsorváltozás.

R. Réthy Laura betegsége miatt, minthogy a próbákat nem lehetett megtartani a vasárnapra hirdettet »Pataki leányok« Dankó Pista népszínműve későbbre halasztatott, helyette Bercezik Árpád kellemes népszínművét »Az igmándi kis pap«-ot adják elő.

Egy magyar művész kitüntetése. Pécskai Alajos hegedűművész hazánkfiát nagy kitüntetés érte Glaszthonban. Az olasz királyné Marchesa di Villamarina főudvarmesternővel egy levelet íratott neki, melyben azon óhaját fejezi ki a fiatal művészeknek, hogy őt többször kívánja hallani és művészetében gyönyörködni. Pécskai már 1893-ban is nagy sikerrel hangversenyezett Rómában a Quirinali palotában.

REGENY-CSARNOK.

A két kastély.

Elbeszélés.

Írta: Valnicsek Béla.

(Folytatás.)

16

Karf Sándor, mert ő volt a magas, karesú ifjú, e gondolatokkal eltelve tért lakására.

Miután ugyanis Burghoff Róza őt visszautasítá, minden törekvését arra irányzá, hogy elfelejtse őt. Am a folytonos közellét nem volt erre alkalmas, azért elhatározta, hogy rövid időre Rigioba tér, ahol egyuttal művészetét is nagyobb tőrre terjesztheti ki.

Itt csakhamar ismerté lőn s alig volt előkelő palota, melyben egy-két kép ne lett volna Karfótól. A képesarnokban is főleg az ő festményei bilincselék le a nézők figyelmét.

Egyalkalommal, midőn Windisch leányával, Juliskával a képesarnokban volt, gyönyörű festmény ragadá meg figyelmüket, mely Krisztus Urunkat ábrázolá, amint keresztire feszítik.

— Ugyan kérem, ki festette e gyönyörű képet? kérde Windisch szomszédjától, aki szintén a kép nézésébe volt elmerülve.

— Karf Sándor, fiatal festő művész.

— Karf?, szolt Windisch csodálkozással s hogy került ide a kép?

Az idegen hitetlenül rázá fejét s ezeket mondá:

— Talán nemis tudja, uram, hogy a fiatal művész néhány hónapja körünkben időzik; csodálnám, mert hiszen az egész város ismeri!

— Valóban nem tudtam; különben is elvonultan élek s nem csoda, ha eddig nem hallottam róla. És hol lakik, ha szabad kérdeznem?

Az idegen megmondta a lakás címét.

Windisch ezután megköszöné az utbaigazítást s eltávozott. Sokáig tépelődött, vajjon felkeresse-e Karfot s bevalljon-e mindent vagy pedig hallgasson. Végre is arra az elhatározásra jutott, hogy őszintén elmond mindent.

— Ha már szakitottam multammal, morgó magában, hozzam is helyre hibámat.

Egyik napon tehát felkeresé Karfot.

Sándor különös érzelmek között üdvözlé a belépőt; önkénytelenül is eddigi családsága jutott eszébe s nem tudta, mire magyarázza Windisch látogatását.

— Arczáról látom, kezdé a beszédet Windisch, hogy kellemetlenül hat önre megjelenésem. Őu mindenkor tartozkodó volt velem szemben, nem csodálom tehát, ha most is bizalmatlanul fogad. Am ne gondolja, hogy újabb családságon töröm eszemet; korántsem. Bocsánatot jövök kérni.

Sándor fürkészőleg tekintett Windischre s még mindig tartózkodással nyújtott kezét.

— Ön kétkedik?, folytatá Windisch. — Jól teszi, hitvány multam feljogosítja önt erre, de kérem, az lstenre kérem, higgyen most szavaimnak. Bocsánatásért jöttem, igen bocsánatásért. Szakitottam multammal s minden hibámat jóvá akarom tenni.

Windisch szemében könny csillogot s kéreleg tekintett Karfra.

— Az ön bocsánatkérése szívből jön, a szemében csillogó könny tanuskodik erről s azért legyen kívánsága szerint.

Sándor e szavainál mélyen szorítá meg a nyújtott kezét.

Ezután kölesönös beszélgetésbe eredtek. Windisch a vele történt változást mondá el, Karf pedig, hogy hogyan került Rigioba.

E naptól fogva gyakrabban keresték fel egymást és Sándor lassanként közeledett ezéjja felé: kezdé felejteni, Rózá s helyette Juliska furakodott szívébe.

Az első találkozásnál Juliska mélyen elpirult, mert Karfban azon ifjúra ismert, kivel nemrég a templomban találkozott.

(Folyt. köv.)

T Á V I R A T O K.

A püspöki konferencia.

Budapest, aug. 30. (Saját tud. táv.)

A katolikus főpapságnak majdnem összes tagjai megérkeztek a holnap tartandó püspöki konferenciára. Beavatott körök-

ben bizonyosnak tartják, hogy a püspöki kar rövid tanácskozás után elfogadja az előkészítő bizottság által szentesített közös pásztorlevelet.

A parlament feloszlása.

Bécs, aug. 30. (Saját tud. távirata.) A N. W. Abendblatt Bánffy miniszterelnök bizalmi aposja a következő táviratot küldeti magának Budapestről: Azok a hírek, mintha a kormánynak szándékában állana a parlamentet az összre feloszlítani, szerencsére elnémultak egy idő óta. Az ellenzéken arról vannak most meggyőződve, hogy a jelenlegi országgyűlés törvényes tartama, a mely 1897. tavaszáig terjed, nem fog lényegesen megrövidítenni. A Bánffy-kormány nem elégedett meg azzal az átmeneti szereppel, a melyt ellenségei neki szántak, hanem hosszabb időre rendezkedett be.

Protestánsok és az egyházpolitika.

Budapest, aug. 30. (Saját tud. távirata.) A bányakerületi ág. hitv. evang. egyházkerület ma tárgyalván az egyházpolitikai reform végrehajtására vonatkozó utasítást, nagy vita fejlődött ki a felett, hogy mi történjék a keresztény és nem keresztény között kötendő házassággal. Szeberényi utalt arra, hogy a keresztény és nem keresztény összeadása dogmába ütközik. A bizottság azonban leszavazta Szeberényit s kimondotta, hogy a lelkészek kötelesek a házasságot egyháziilag megáldani, ha egyik fél protestáns.

Az Emke a király előtt.

Bpest, aug. 30. (Saját tud. távirata.) Bethlen Gábor grófot, az Emke elnökét, ki jelenleg a kerekesdi kastélyba tartózkodik, a kabinet-iroda a napokban értesítette, hogy az Emke tisztelgő küldöttségét ő felsége szeptember 22-én Kolozsvárról fogadja. A gróf ennek következtében intézkedett, hogy a küldöttség az Emke tagjaiból összeállíttassék.

A müncheni kath. nagygyűlés.

München, aug. 30. (Saját tud. távirata.) A tagnapi diszebeden, melyet a katolikus gyűlés befejezése után tartottak Heermunn három lelkesült tószott mondott Zichy Nándor grófra, a magyar kath. néppárt vezérére.

Dr. Takács Zoltán ügye.

Budapest, aug. 24. (Saját tud. távirata.) A leszámítolóbank kárára elkövetett sikasztás gyanuja miatt letartóztatott dr. Takács Zoltán ma a rendőrség előtt bevallotta, hogy ő a sikkasztás idejében itt volt a fővárosban, beismerte, hogy Berecz Antaltól tizennyolcezer és néhány száz forintot kapott, tudomása volt róla, hogy ez a pénz a sikkasztásból származik s azzal a rendeltetéssel vette át a pénzt, hogy »alkalomadtán« segélyezze vele a Berecz testvéreket. Takácsot nyomban átkísérték az ügyészséghez.

Az olasz nemzeti ünnep.

Róma, aug. 30. (Saját tud. távirata.) Az itteni helyőrséget a szeptemberi ünnepélyekre 7000 emberrel felemelik. Az Unita Catolica jelentése szerint XIII. Leo pápa szeptember 20-án senkit sem fogad.

A kolera.

Budapest, aug. 30. (Saját tud. távirata.) Mekkából jelentik s K. E.-nek: A kolerajárványra való tekintettel elrendelt vesztegári intézkedések a zarándokok körében rendkívül nagy izgalmat keltek, a visszatartott zarándokok nagy csoportokba verődtek össze, felgyújtották a veszteglő állomást és bántalmazták az orvosokat és a segédszemélyzetet. A gyorsan előhívott katonaságnak 1 és fél órai munkájába került, míg a zajongó zarándokokat elűzhette, kik más épületet is fel akartak gyújtani. A katonaság és a zarándokok is több halottat és sekesültet veszítettek. Tekintettel a nagy forrongásra, újabb zavargástól tartanak. Djeddáh-ból két zászlóaj, katonaságot rendeltek. — Tarnopolból táviratozzák lapunknak: Ma ismét két megbetegedés fordul elő kolerában. Eddig összesen 9 betegedés és 4 haláleset volt.

A nihilisták mozgolódása.

Köln, aug. 30. (Saját tud. távirata.) A Kölnische Zeitung pétervári jelentése szerint a nihilizmus Oroszországban az újabb időben ismét nagyon terjed. A nihilisták III. Sándor csár halála óta újból nagy tevékenységet fejtenek ki és azokat, akiket esetleges áldozatokul szemeltek ki, nagyon üldözik. Az utóbbi napokban sokakat tartóztattak le közülök.

Közgazdaság.

Börzereform.

Laptársunk a »Magyarország« e tárgyban a következőket írja:

Az a nagyhangú reformterv, melylyel a kormány a tőzsdei spekuláció tulkapásainak megrendszabályozását ígerte alaposan összehozott és most már csak aprólékos mellékkérdésekre szorítkozik.

A kormány tudvalevőleg elhatározta, hogy az értéktőzsdét kiveszi a kereskedelemügyi miniszter hatásköréből és a pénzügyminiszterium alá rendeli. Ennek megfelelően a kereskedelemügyi miniszterium jelenlegi két kiküldöttjének egyike visszalép és a pénzügyminiszter embevének engedi át helyét. A pénzügyminiszterium még nem nevezte ki megbízottját, de ez már a legközelebbi időben meg fog történni.

Annak megakadályozására, hogy bármilyen újonnan keletkezett s esetleg csak névleg megalakult vállalatnak részvényei a tőzsdén jegyeztesse, a miniszter rendeletére a tőzsdetanács tetemesen megdrágította az illetékeket. Az árfolyam-jegyzékbe való felvétel díját megduplázták, de az évenként fizetendő jegyzési illetéket is jelentékenyen felemelték. Az így származott bevételi többletből azonban a tőzsde tanácsa az állami felügyelet költségeit tartozik részben fedezni. Ez utóbbi intézkedés elletu a tőzsdetanács ismételtlen protestált, de a miniszter változatlanul fenntartotta rendelkezését.

A pénzügyminiszterium jelenleg erősen tanulmányoztatja a tőzsdeadó behozatalának ügyét. Kötös ok az, mely a miniszteriumot az ebbeli előmunkálatok újból való feltételére bírta. Először is ily módon körülbelül 1 millió forinttal véli a miniszterium emelhetni a hanyatló állami bevételeket, melyeknek a legnagyobb mértékben szüksége van új tápláló forrásokra. A második ok pedig az, hogy a tőzsdeadó-törvény Ausztriában igen kedvező eredményeket mutat s az a pesszimista felfogás,

hogy a tőzsdeadó jövedelme csekélyisége miatt alig érdemli meg a fáradságot, helytelennek bizonyult.

A pénzügyminiszteriumban ezért most serényen folytatják a tanulmányozásokat és az illető ügyosztály bekérte a budapesti tőzsde forgalmának adatkimutatásait több évre visszamenőleg, továbbá megszerezte a tőzsdeadóra vonatkozó külföldi statisztikákat. Mihelyt a pénzügyminiszterium ezeket az előtanulmányokat befejezi, a pénzügyi-, kereskedelemügyi és az igazságügyminiszteriumok kiküldöttjeiből bizottság ül egybe a részletek megvitatása végett és ez a bizottság fogja egyszersmind a tőzsdeadó törvényjavaslat szövegét is megállapítani.

A világ-postabélyegek életbeléptetése fogja az 1896-ik évi világposta-konresszus legfontosabb tárgyát képezni. A világposta-kongresszus 1896. május első hetében fog megnyílni Washingtonban. A tanácskozások hat hétig fognak tartani. A világnak összes államai, Kinát és az orániai szabad államot kivéve, a világpostaegylet kötelékébe tartoznak.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. auguszt. 29.

Budapest, augusztus 29. I. Készárúüzlet. Buzát ma bőven kínáltak, a vételkedv csön des volt és szilárd irányzat mellett 45.000 q. hazai buzát — 5 krral drágább áron vásároltak.

Tiszavidéki új 6:52 $\frac{1}{2}$ frt.

Idegen buzákban: nem volt forgalom.

Zab 5.90—6.50 frton.

Rozs irányzata vevők tartózkodása folytán csön des, ára 5.40—5.47 frton Budapesten.

Tengeri irányzata változatlan és forgalom nélküli.

II. Határidőüzlet. Külföldről ismét olcsóbb árjegyzések érkeztek, de mindazonáltal nálunk az irány inkább szilárd, miután gazdáink az olcsó árak miatt tartózkodók az eladással.

Előfordult kötések: buza őszre 6.37—6.39 frt rozs őszre 5.59—5.61 frt, tengeri augusztus—szept. re 5.26—5.28 forinton, tengeri szeptember—októberre 5.28—5.31 frt, zab őszre 5.60—5.62 frt, káposzta-repcze augusztus—szeptemberre 9.40—9.50 forinton.

Zárlatkor maradt: buza őszre 6.30—6.38 forinton, rozs őszre 5.50—5.62 frton, tengeri júliusra—aug. ra 5.24—5.28 frton, tengeri augusztus—szeptemberre 5.28—5.30 frton, zab őszre 5.58—5.63 frton, káposzta-repcze augusztusra—szeptemberre 0.—0.— forinton.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. augusztus 30-én.	
Magyar aranyjárdék 4%	122.50
Magyar koronajárdék	99.90
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 $\frac{1}{2}$ %	124.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 $\frac{1}{2}$ %	105.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	122.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	98.26
Italmérsi jog megváltási kötvény	101.25
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	98.75
Magyar nyereséjű sorsjegy-kölcsön	159.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	146.50
Osztrák járdék papirban	100.75
Osztrák járdék ezüstben	101.—
Osztrák járdék aranyban	122.25
Osztrák korona járdék	101.25
1860. osztr. államsorsjegyek	154.50
Osztrák-magyar bankrészevény	1065.—
Magyar hitelbank részevény	491.50
Osztrák hitelintézet részevény	407.60
Osztrák-magyar államvasuti részevény	452.25
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	958.—
Német birodalmi márka	59.05
London vista	120.90
Paris vista	47.90
20 márkás arany	11.83

SZINKÖR NAGYVÁRADON.

Nagy bérlet 120. sz.

VI. Kis bérlet 20. sz.

Páros.

Páros.

Szombaton, 1895. augusztus 31-én

Tóvölgyi Margit jutalomjátéka

Az orleansi szüz.

Schiller tragoediája.

Az előadás kezdete 7, vége 10 fél óraker.

Holnap, vasárnap két előadás

Délután fél 4 óraker leszállított helyárrakkal:

A Koldusdiák.

Operette 3 felvonásban.

Este fél 8 óraker rendes helyárrakkal bérletfolyamban

Az igmándi kis pap.

Népszimta.

FÁBRY TESTVÉREK divatáruháza

Nagyvárad, Olaszi, Fő-utca (Rimanóczy-ház.)

Ajánljuk az iskola év kezdetére fiu- és leánygyermek részére szükséges áruk bevásárlására **161 berendezett áruraktárunkat**, u. m.:

CARLSBADI CZIPŐK,

kalapok, sapkák, ingek, gallérok, kézelők, nyakkendők, zsebkendők, gyapju-, zephir- és Jäger-harisnyák, gamáslik, kötött és szövött kesztyűk, tricó- és Jäger alsó ruhák, batist-, lüster- és creton kötények, derékfűzők, posztó és hárász fej- és vállkendők, muffok és garnitúrák, flanell- és gyapju takarók, paplanok, szalmazsákok, ágylepedők, mosdó szappanok, fésűk, fogkefék, fogszappanok, pénztárczák, zsebkések, könyvtartó szijjak és táskák, melyeket a legolcsóbb áron bocsájtunk igen tisztelt vevőink s a nagyérdemű közönség rendelkezésére.

(221) 1-5

Kiváló tisztelettel

FÁBRY TESTVÉREK

Nagyvárad, Fő-utca.

Felhívás ajánlattételre.

Nagyvárad törvényhatósági joggal felruházott város tanácsa 15028/895 számú határozata értelmében **Nagyvárad-Olaszi külső részén, a vízvezetési szivattyú-telepnél, a Sebes-Körös partján**, mintegy 400 méter hosszú **kő-védmi létesítendő**, melynek kiépítésére ezennel nyilvános pályázatot hirdetek.

Felhívatnak mindazon vállalkozók, kik e munkálatra vállalkozni szándékoznak, hogy erre vonatkozó, magyar nyelven írt, lepecsélt ajánlatukat alulírotthoz folyó év **szeptember 5-dik napjának délelőtti 9 órájáig** nyújtsák be.

A teljesítendő munka mintegy 400 méter hosszú kőgát, melyhez körül-belül 1348 köbméter kőanyag lesz szállítandó és bedolgozandó; egy métermázsza kőanyag szállítási és bedolgozási ára **60 krajczárban** állapittatik meg, tehát a vállalati összeg mintegy 12900 frt.

Az építési tervet a városi mérnöki hivatalban a hivatalos órák alatt megtekinthető. Köteles minden ajánlattevő, — annak jelölésül hogy úgy a tervezetet, mint a feltételeket megértette, — azoknak a mérnöki hivatalban **evő hivatalos példányát** aláírni.

Minden ajánlattevő köteles bántpénz fejében 1300 frtot készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban az árlejtést megelőző nap déli 12 órájáig a városi pénztárban letenni és az arról szóló nyugtát ajánlatához csatolni; magát a bántpénzt az ajánlatához csatolni nem szabad.

A beérkezett ajánlatok ugyancsak **szeptember 5-én délelőtt 10 órakor** fognak a városháza tanácstermében az árlejtési bizottság elnöke által felbontatni és nyilvánosan felolvasatni, mely eljárásnál az ajánlattevők is jelen lehetnek.

A városi törvényhatósági bizottságnak jogában áll a beérkezett ajánlatok közül szá-

badon választani, esetleg új pályázatot is kiírni.

Kelt Nagyvárad város tanácsának 1895. évi augusztus 28-án tartott üléséből.

Sal Ferencz,

kir. tanácsos polgármester.

(219) 3-3

1340
1895 sz.

Eladandó makktermés.

A nagyváradai lat. szert. püspökségi erdők makktermésének eladása céljából

nyilvános árverés

fog tartatni:

Beélben 1895 szeptember 2-án reggeli 9 órakor, a főerdészi irodában.

Vaskóhn 1895 szeptember 9-én reggeli 9 órakor, a főerdészi irodánál.

Nagyváradon 1895 szeptember 11-én reggeli 9 órakor az urad. főtisztvi hivatalnál.

Az árverési és eladási feltételek a nagyváradai lat. szert. püsp. urad. főtisztvi hivatalnál, valamint a nagyváradai urad. erdőhivatalnál bármikor megtekinthetők.

Nagyváradon, 1895 évi augusztus hó 28-án.

A nagyváradai

**I. sz. püspökségi uradalmak
főtisztvi hivatala.**

(220) 3-3

Magyarország sok százra menő ásványvizei között

a „Gieshübl” viznek egyetlen hasonmása!

BODOKI

„MATILD-FORRÁS”

rendkívül szénsavdus és páratlanul tiszta égvényes savanyúvíz.

Elsőrangú asztali- és üdítő ital

a melynél tisztább, egészségesebb és kellemesebb ásványvizet képzelni sem lehet.

Legújabb vegyelemezés: . . . a bodoki „Matild forrás” vize a legtisztább és legértékesebb égvényes ásványvizeink. Ható alkotó részei közül **nátriumbicarbónát- szénsavtartalma jóval nagyobb**, mint a hasonló természetű (Gieshübl, radcini, preblai, bilini kron-dorfi, luhi Margit stb.) vizeké. Ritka nagy szabad és félig kötött szénsavtartalmának s kitünő kezelésének tulajdonítható, hogy a víz **üledéket nem képez**; gyógyító célokra használva érvényre jut a víz minden alkotó része . . .

Budapest, 1895. ápril 21.

Dr. Hankó Vilmos, s. k.

Orvosi tekintélyek egybehangzó nyilatkozata:

. . . a bodoki Matild víz kitünő hatással van az emésztő és légző szervekre. A köhögési inger, rekedtség, tüdőhurut ugyancsak javulnak mellette. Vérkeringési zavaroknál, epe-, vese- és scrofulosus bajoknál is nem egyszer tapasztaltatott igen jó hatása. Étrendi itallal és járványos időben ivóvíz helyett használva, megbecsülhetlen.

Borral, cognakkal, gyümölcs-szirupokkal, vagy tisztán magában használva a „Matild” víz igazán pompás ital.

Arjegyzék és a víz leírása szívesen küldetik.

Arak Nagyváradon **üveggel együtt** egy liter 17 kr., fél liter 13 kr.

Nagyvárad főraktár **Wurst József** fűszer- és csemege kereskedése: kapható továbbá minden ásványvíz-üzletben és nevezetesebb vendéglőben.

Hazafias tisztelettel 198 45-0

György József, forrás kezelője.

(Háromszék megye) **Bodok** (Háromszék megye.)

Beiratások közelednek!

A t. szülők becses figyelmébe ajánlom! Ritka alkalom a szükségletet gyermekruhákban beszerezni.

Felöltők kitünő szövetekből . . . 4—12 frtig

Francia kamgarn-öltönyök . . . 8—16 „

azonkívül **férfi ruhák, vizhatlan Laden-köpenyegek,**

Angol Schevyot-öltönyök . . . 7—12 frtig

Gyermek-Costüme 3 évtől 8-ig 3—10 „

valamint mérték utáni rendelések jutányos árban

helybeli saját műhelyemben

készíttetnek. Bel- és külföldi szövetek méterenkint is kapható. *Reverendákat* és *Atilla-öltönyöket* legjutányosabb árban készítek.

Kiváló tisztelettel

NEUMANN M. SÁNDOR

Nagyvárad, Olaszi, Bémer-tér

„Magyar Király” kávéház mellett, a Sáfrád-házzal szemben.

(211) 5-10

Telefon összeköttetés!